

SAOPŠTENJE KAROLINE ZIJADE
SPECIJALNE PREDSTAVNICE GENERALNOG SEKRETARA
I ŠEFICE UNMIK-A
DEBATA SAVETA BEZBEDNOSTI O UNMIK-U
Njujork
18. OKTOBAR 2022

Gospodine predsedniče,

Ekscelencije,

Gospodine predsedniče, dozvolite mi da Vam čestitam na predsedavanju Savetom bezbednosti u mesecu oktobru. U regionu u kojem je UNMIK angažovan, ovaj mesec obeležili su presudni rokovi vezani za dijalog Beograda i Prištine. Najpre pitanje mape puta za energetiku i isticanje roka za preregistraciju vozila – kao i brojne diskusije na nekoliko evropskih instanci o mnogim pitanjima vezanim za evropsku perspektivu Srbije i Kosova, koja će uticati ne samo na život stanovništva u ovom regionu, već i na političko i bezbednosno okruženje u kojem se rad Misije odvija.

Čast mi je da izvestim Savet bezbednosti o Izveštaju Generalnog sekretara o UNMIK-u i najnovijim dešavanjima na Kosovu. Daću i svoja zapažanja o situaciji na Kosovu, u okviru šireg konteksta.

Kako je detaljno navedeno u izveštaju, u proteklih šest meseci bilo je mnogo primera političkog pozerstva o pitanjima koja su i dalje na dnevnom redu dijaloga Beograda i Prištine pod okriljem EU. Pomenuću samo nekoliko – mapa puta za energetiku, sloboda kretanja, validnost ličnih isprava i asocijacija/zajednica većinski srpskih opština. Mi ćemo nastaviti da pružamo svaku moguću podršku za uspeh ovog dijaloga. Isto tako sam svesna da na dešavanja na Kosovu, kao i na sva otvorena pitanja u regionu, utiče celokupno bezbednosno okruženje u Evropi.

S obzirom na to, vodila sam iscrpne razgovore sa mnogim partnerima i akterima na terenu, kao i sa sagovornicima širom regiona. Zajednička procena je da problemi koji deluju primireni mogu lako da se vrate na vrh dnevnog reda dijaloga. Samim tim odgovornost postaje veća za obezbeđivanje tesne koordinacije među različitim misijama na terenu. Kada radimo zajedno,

koherentno i efikasno, možemo da doprinesemo razjašnjenju nesporazuma i da izbegnemo eskalacije. Možemo da pomognemo i u osnaživanju lidera čije vizije spoznaju korist od smanjenja tenzija, a ne od njihovog raspirivanja. Lidera koji su spremni da otvore prostor za napredak i pozitivne promene.

Gospodine predsedniče,

Od prošlog proleća, svi smo primetili pojedina zaoštavanja u političkoj retorici između Prištine i Beograda, kao i nekoliko momenata naglašene napetosti na terenu, koji su pretili da ponište mnoge dobiti prethodno stečene kroz dijalog pod okriljem EU. U takvim trenucima, pažnja obeju strana bila je usmerena na međusobne optužbe, umesto na korišćenje zvaničnih i nezvaničnih kanala za angažovanje u konstruktivnom dijalogu.

Diplomatske intervencije, zajedno sa sastancima na visokom nivou u procesu dijaloga, 18. avgusta, dovele su do privremenog smirivanja, u vidu produženih rokova i obećanja da će se nastaviti sa razgovorima. Ipak, spremnost strana da rizikuju opasnu konfrontaciju na terenu je, u najboljem slučaju, unazadila proces. U najgorem slučaju, može da dovede do mnogo ozbiljnijih posledica, čak i neželjenih.

Gospodine predsedniče,

U trenucima kad je linija između političke provokacije i prikrivene ratobornosti nejasna, potrebno je da se podsetimo na važnost našeg za ta pitanja ovlašćenog međunarodnog partnera, KFOR-a, koji ima ulogu da raspozna takve nejasnoće i čije prisustvo osigurava zaštićeno i bezbedno okruženje na Kosovu. Želim da izrazim svoju ličnu zahvalnost odlazećem komandantu KFOR-a, general-majoru Ferencu Kajariju iz Mađarske, pod čijim liderstvom je KFOR svoju ulogu izvršavao na uzoran način. Takođe želim da pozdravim njegovog naslednika, general-majora Anđela Ristučija, koji će, bez sumnje, nastaviti da neguje preko potrebno partnerstvo UNMIK-a i KFOR-a.

Gospodine predsedniče,

U aprilu prošle godine sam na ovom istom mestu naglasila da Vlada Kosova ima ambicioznu agendu čije ostvarenje zavisi od razboritog donošenja odluka, jakih partnerstava i javnog

konsenzusa. Prepoznajemo neprestane napore vlade da ojača vladavinu prava i pravosuđe, koji mogu da donesu uspeh jedino uz puno poštovanje svih važećih pravnih okvira i obezbeđivanjem pravičnog sudskog procesa. S tim u vezi, naglasila bih važnost:

- punog sprovođenja svih odluka viših sudova, poput onih Ustavnog suda, i
- punog poštovanja ljudskih prava, uključujući socijalna i ekonomska prava, imovinska prava i slobodu kretanja, za sve zajednice.
- punog poštovanja svih obaveza prethodno preuzetih i ratifikovanih u okviru Dijaloga pod okriljem EU.

Gospodine predsedniče,

Jačanje vladavine prava i puno poštovanje ljudskih prava je prioritet kojeg naglašavaju i Beograd i Priština. Ovo je još jedan razlog zašto je aktivnije i konstruktivnije angažovanje u dijalogu preko potrebno, i zašto danas podsećam obe strane na potrebu punog poštovanja svih prethodno preuzetih i ratifikovanih obaveza u okviru dijaloga pod okriljem EU.

Gospodine predsedniče,

Mnogo je izbora koje politički lideri mogu da naprave u danima koji predstoje o tome kako će se rukovoditi svojim ambicijama i ciljevima imajući u vidu obrise širih ekonomskih i bezbednosnih nesigurnosti u ovom trenutku. Reč je o izboru između saradnje i podele, između pretnje i gesta dobre volje, između kompromisa i rizika na sve ili ništa.

Za tako nešto, odgovornost počinje prvo kod kuće. Usred svih izazova, svedoci smo pozitivnih primera liderstva i saradnje. Vlada Kosova ostaje fokusirana na rešavanje kritičnih pitanja u oblasti vladavine prava; napore koje očekujemo primetile su države članice EU pri donošenju svojih stavova o viznom režimu za građane Kosova.

Sve dok mi, kao međunarodna zajednica, ostajemo aktivno angažovani na Kosovu, odgovornost je i na nama. Među tim odgovornostima je i zagovaranje onog izbora koji nudi nadu za bolju budućnost porodica i pojedinaca na nivou celog društva.

Gospodine predsedniče,

Regionalne inicijative za saradnju na nivou vlada – bez obzira na to kako su nazvane, ko im je autor i koji su učesnici, mogu takođe da doprinesu rešavanju političkih tenzija i problema. Ovo je posebno istinito sada kada su svi delovi regiona pogođeni sličnim rizicima u lancima snabdevanja i drugim ekonomskim izazovima.

Naravno, ni regionalne inicijative nisu lek za sve. Za održiv mir potrebno je mnogo više, između ostalog i neposredno angažovanje zajednica i bolje razumevanje njihovih gledišta, zabrinutosti i interesa. Uloga misije kao što je naša može u tome da učini više i tako podrži napredak.

Gospodine predsedniče,

Naša Misija nastavlja da prilagođava svoj fokus, prenoseći neke od najboljih inicijativa pokrenutih u prošlosti, poput već dugo vremena prisutne agende za izgradnju poverenja, istovremeno precizno procenjujući sadašnje realnosti. Obnavljamo prioritete u oblasti resursa, poboljšavamo naša institucionalna partnerstva, i unapređujemo našu internu kulturu i ciljeve rada. Moj cilj je da se UNMIK usredsredi na one oblasti u kojima naše stalno prisustvo, u saglasnosti sa celokupnom porodicom UN, kao i našim partnerima na Kosovu, daje postojan doprinos sa pozitivnim učincima.

To obuhvata:

1- Učešće u efikasnoj komunikaciji sa svim etničkim i političkim linijama na svim nivoima društva, i njeno promovisanje. To podrazumeva stvaranje mogućnosti koje promovišu okruženje u kojem su poštovanje ljudskih prava, vladavine prava i mirno rešavanje nesuglasica doslednije izraženi.

2- Udvostručavanje posvećenosti Misije podršci akterima izgradnje poverenja iz svih delova kosovskog društva, jačanje moći i energije onih koji poseduju pokretačku snagu i umeće snalaženja za oblikovanje obećavajuće budućnosti za njih same i za naredna pokolenja.

3- Pomaganje u promovisanju šire svesti o međusobnoj zavisnosti, zajedničkim problemima i interesima ljudi širom Kosova i regiona. To podrazumeva i da se sve to uradi na način koji podrazumeva dobru informisanost o trenutnom regionalnom i globalnom političkom okruženju.

Gospodine predsedniče,

Naša Misija će dodatno poboljšati svoj rad sa lokalnim partnerima, kako bi unapredila agendu izgradnje poverenja, sa fokusom na žene i mlade, ali i šire, na buduće lidere i nosioce promena iz svih krugova društva. Tokom prethodnih šest meseci, iskoristili smo svoju moć sazivanja na mnoge načine. Okupili smo više od 150 mladih lidera s Kosova i iz regiona na četvrtoj Skupštini mladih UN, najvećem multietničkom forumu mladih na Kosovu. Organizovali smo Globalni otvoreni dan o ženama, miru i bezbednosti kako bismo ukazali na obim učešća žena u političkim procesima, i podržali smo 37 organizacija civilnog društva iz svih kosovskih zajednica u pokretanju trećeg godišnjeg izveštaja o ljudskim pravima. Na ovim forumima su konstruktivno – i sa uverenošću – razmatrane kritične teme: pogrešno informisanje, žene na liderskim pozicijama, mladi u procesu donošenja odluka, nasilje u porodici i još mnogo toga. Podržali smo i pristup pravdi i jezička prava, između ostalog i putem inicijativa za pružanje pravne pomoći, obezbeđivanjem prevodilaca u sudovima i besplatnim alatima za učenje.

Gospodine predsedniče,

Pre nekoliko sedmica, u svom uvodnom obraćanju pred Generalnom skupštinom, Generalni sekretar je istakao, “Živimo u svetu u kojem su logika saradnje i dijaloga jedini put napred”; “Treba nam nada ... i više od toga. Treba nam akcija”. Ovu poruku sam ponavljala tokom mojih sastanaka sa liderima širom regiona, na temu nedavnih dešavanja na Kosovu. Sada sam sve više i više ubeđena da se bilo kakav sporazum između Beograda i Prištine može jedino ostvariti i primeniti uz visok stepen uključivanja javnosti i preuzimanja odgovornosti od strane javnosti. Dozvolite mi da iskoristim ovu priliku da odam priznanje Specijalnom predstavniku EU na njegovom stalnom angažovanju u vezi sa tim.

U skladu sa mandatom koji je ovaj Savet poverio međunarodnim prisustvima na Kosovu, unapred se radujemo saradnji sa kosovskim institucijama u dobroj veri i punom međusobnom poštovanju.

Želim da izrazim svoju duboku zahvalnost ovom Savetu na postojanom angažovanju i stalnoj podršci našoj Misiji.

Gospodine predsedniče, hvala.